

Posudek oponenta diplomové práce

Martina VÍTKOVÁ

„K víře evangelické se přiznávám.“

Svět nekatolíků na jihozápadní Moravě a proměny toleranční doby

Diplomová práce, Historický ústav, Filosofická fakulta, Jihočeská universita, České Budějovice 2008, 101 stran textu.

Problematika tajného nekatolictví předtoleranční doby a postavení nekatolíků ve většinové katolické společnosti doby toleranční se až donedávna těšila spíše pozornosti badatelů konfesijně orientovaných. I zde se však v posledních desetiletích začínají stále více prosazovat historikové mladší a střední generace nezatížení konfesijními schémata, kteří jsou rovněž velmi dobře obeznámeni i s metodologickými přístupy dnešní historické vědy.¹ V tomto kontextu je třeba také hodnotit předloženou diplomovou práci slečny Martiny Vítkové věnovanou problematice náboženského života předtoleranční a rané toleranční doby na jihozápadní Moravě v oblasti Horních Dubenek.

Heuristickým východiskem předložené práce se stal rozsáhlý soubor pramenů uložených v Národním archivu v Praze, Moravském zemském archivu v Brně, Státním oblastním archivu v Třeboni, ve Státním okresním archivu v Pelhřimově a v archivu sboru Českobratrské církve evangelické v Horních Dubenkách. Pestrou škálu archivních pramenů (Archiv pražského arcibiskupství, fondy krajských, děkanských, vikariátních a velkostatkových úřadů, matriky atd.) diplomantka rovněž doplnila i o poznatky čerpané z pramenných edic a též studiem české odborné literatury, jejíž závěrečný soupis dokládá autorčinu dobrou obeznámenost s odbornou produkcí k českým náboženským dějinám 18. a 19. století.

Tomuto bezesporu úctyhodnému heuristickému rozpětí odpovídá i celkové pojetí a zpracování předloženého spisu. Kolegyně Vítková si své pojednání rozdělila - vedle obligát-

¹ To i přes jistou disparátnost dobře dokládá zejm. sborník 23 příspěvků připravený k vydání Zdeňkem R. Nešporem pod názvem *Čeští nekatolíci v 18. století. Mezi pronásledováním a náboženskou tolerancí*, Ústí nad Labem 2007.

ního úvodního vymezení a závěrečného shrnutí - do dvou kapitol dále členěných na řadu tematicky zaměřených podkapitol. O velmi dobré obeznámenosti autorky s daným tématem svědčí jak její zasvěcená charakteristika (nejen) v práci použitých pramenů či fundované hodnocení literatury k tématu (ocenění si zaslouží mj. i její vyvážený kritický přístup k pracím Z. R. Nešpora a E. Melmukové i k jejich nedávné a dosti vyhocené polemice probíhající na stránkách odborného tisku), tak i celkové pojetí a rozvržení práce, zpracování získaných poznatků, kladení otázek či formulace dílčích závěrů, k nimž slečna Vítková dospěla.

První, kratší kapitola je věnována problematice předtoleranční doby. Autorka zde přibližuje náboženské poměry i jejich proměnu na jihozápadním pomezí Čech a Moravy a všímá si především jednotlivých aspektů života „tajných“ nekatolíků ve zvoleném regionu. Největší pozornost zde věnovala problematice šíření, vlastnictví a četby zakázaných knih i následným procesům s odhalenými provinilci. Diplomantka zde předkládá řadu důležitých postřehů týkajících se myšlení nekatolíků a jejich postavení ve venkovské společnosti či role mlynářů při šíření, resp. organizování tajného nekatolictví před rokem 1781.

Druhá, rozsáhlejší kapitola práce Martiny Vítkové se zabývá již vlastním uplatňováním zásad tolerančního patentu v daném regionu, velmi podrobně si všímá problematiky slavnostních přihlášek a přestupů k evangelictví včetně vlastní reflexe evangelické víry jejími vyznavači. Velmi cenná jsou zde zejména autorčina zjištění (byť jakkoli omezená regionem) týkající se dopadu prosazování náboženské tolerance ve sféře rodinného života i vesnického soužití (smíšená manželství, výchova dětí, kmotrovství, sousedské vztahy, vztah evangelických pastorů a jejich souvěrců, postavení pastorů v dané lokalitě, jejich vztahy k církevní i světské vrchnosti atd.).

Diplomantka dokázala z prostudovaných pramenů a literatury vytěžit a zpracovat pestrou škálu cenných informací nezbytných pro bližší objasnění celé řady otázek týkajících se fenoménu předtolerančního a tolerančního evangelictví nejen v regionu jihozápadní Moravy.

Bezesporu zajímavá a přínosná práce Martiny Vítkové je rovněž napsána kultivovaným jazykem bez vážnějších prohřešků vůči mateřskému jazyku - neopravené překlepy či gramatické chyby se vyskytují jen sporadicky; rovněž poznámkovému aparátu lze vytknout jen některá (zbytečná) pochybení.

Na závěr svého posudku mohu konstatovat, že předložená práce splňuje všechny požadavky kladené na magisterské diplomové práce, a proto ji jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm **v ý b o r n ě**.

V Českých Budějovicích 24. 8. 2008

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. Novotný', is written over a faint, circular official stamp.

doc. PhDr. Miroslav Novotný, CSc.